

Dr Dragan Martinović
Dragan Branković, str.saradnik

CRNA GORA, KAO POLIGON ZA TREKING TURE BICIKLOM

UVOD

Crna Gora po svom položaju pripada srednjem Mediteranu, odnosno južnoj Evropi. Deklaracijom Skupštine Republike Crne Gore od 20.09.1991. godine postala je prva Ekološka država na svetu. Crna Gora predstavlja spoj neverovatnih kontrasta na izuzetno malom prostoru. U okviru površine Crne Gore razlikuju se četiri geografske celine:

1. Primorje
2. Zaravan dubokog krša
3. Udolina srednje Crne Gore
4. Visoke planine

Crnogorsko primorje je veome uzak pojas oivičen strmim kraškim planinama: Rumijom (1595 m), Sutormanom (1180), Orijenom (1895 m) i Lovćenom (1749 m). Obala je prilično razuđena, mada je skoro bez ijednog ostrva, ali je veome bogata zalivima i zatonima, od kojih je najlepši Bokokotorski zaliv, koji predstavlja najjužniji fjord na svetu. Sastoji se iz četiri međusobno povezana zaliva: Hercegovski, Tivatski, Risanski i Kotorski. Primorski gradovi: Ulcinj, Bar, Petrovac, Budva, Tivat, Kotor i Herceg Novi imaju mediteransku dušu i pravi su muzeji istorije.

Zaravan dubokog krša se nalazi odmah iza prirodnog bedema koga sačinjavaju krševite i neprohodne planine ispresecane samo kozjim stazama i modernim putevima punim serpentina (od Italijanske reči „serpente“ – što znači zmija) od kojih su najizrazitije kotorske i petrovačke.

Udolina srednje Crne Gore je predeo Skadarskog jezera, plodne Zetske ravnice sa dolinom reke Zete i Nikšićkim poljem i kudikamo boljim uslovima za život ljudi, pa je tu i najveća koncentracija stanovništva u Crnoj Gori i dva najveća grada: Podgorica i Nikšić.

Oblast visokih planina zauzima severni deo Crne Gore. Sa zaravni, nadmorske visine oko 1700 metara, izdižu se prostrani planinski venci i grebeni visoki preko 2000 metara: Durmitor, Vojnik, Moračka Kapa, Maganik, itd. Brze i čiste planinske reke Piva, Tara, Morača, Lim izdubile su duboke i strme

kanjone jedinstvene po lepoti i veličini. Severoistočni deo Crne Gore se takođe odlikuje visokim planinama (Bjelasica, Komovi, Visitor) koje su bogate šumom i pašnjacima. Visoke crnogorske planine bogate su i jezerima kojih ima 29, a najviše ih je na Durmitoru. U oblasti visokih planina nalaze se i dva nacionalna parka: „Durmitor“ i „Biogradska Gora“. Nacionalni park „Biogradska Gora“, je pored Perućca na Drini, jedina prašuma u Evropi, u kojoj raste preko 80 vrsta drveća, koje pruža utočište bogatom životinjskom svetu. Nacionalni park „Durmitor“ obuhvata planinu Durmitor, Jezerske površi i Pivske planine, kanjon reke Sušice i deo kanjona reke Tare. Durmitor je jedna od najprostranijih i najviših planina Crne Gore i predstavlja kombinaciju neprohodnog krša, nepreglednih šuma i pitomih pašnjaka.

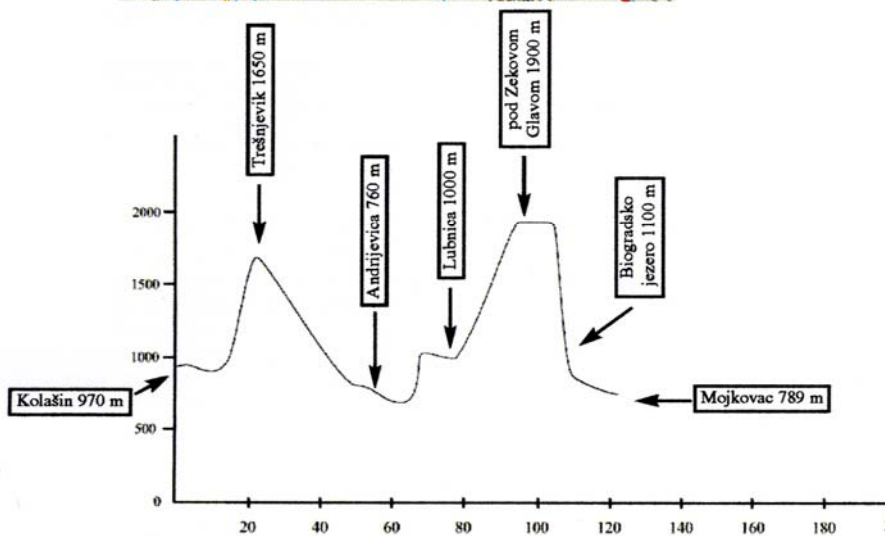
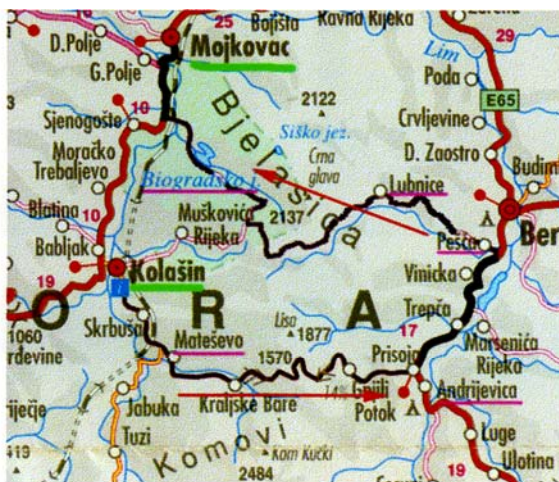
PREDLOG PROGRAMA BICIKLISTIČKIH TREKING TURA PO CRNOJ GORI

Predlog programa biciklističkih trekking tura sastavljen je na osnovu ličnog iskustva i prema subjektivnoj proceni prirodnih lepota i kulturno-istorijskih sadržaja. Turama su obuhvaćeni svi nacionalni parkovi Crne Gore, sve prirodno-geografske oblasti i kulturno-istorijski značajna naselja. Pri konstruisanju itinerera trekking tura vodilo se računa i o mogućnosti transporta ljudi i opreme do početnih, odnosno ishodišnih tačaka. Fizički spremniji biciklisti, kao i oni koji imaju na raspolaganju više vremena, veoma lako mogu spojiti dve ili više tura u jednu obimniju i sadržajnije turo. Takođe, uvek postoji mogućnost konstruisanja vlastite ture prema sopstvenim interesovanjima.

Biciklistička trekking tura broj 1.

Kolašin-Mateševo-prevoj Trešnjevik-Andrijevića-Pešća-Lubnica Bjelasica Biogradsko jezero-Mojkovac.

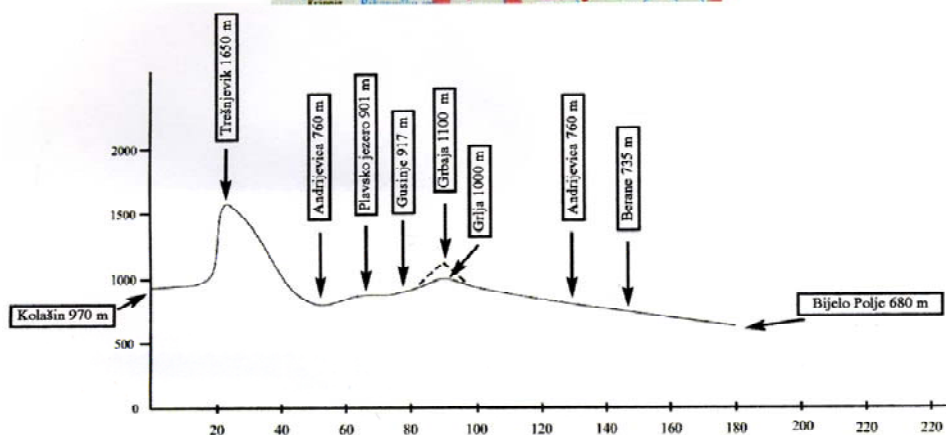
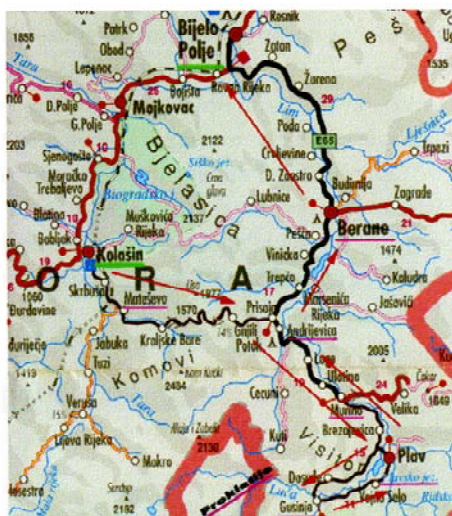
Sadržaj ture: Kolašin, gradić na 970 metara nadmorske visine; prevoj Trešnjevik (1573 m nadmorske visine) u podnožju planine Komovi; Andrijevića varošica u dolini Lima; od Pešće do Mojkovca put ide preko planine Bjelasice bogate planinskim rečicama, jezerima, šumom, pašnjacima i katunima. Na obroncima Bjelasice nalazi se Biogradsko jezero-središte nacionalnog parka „Biogradska gora“; Mojkovac-naselje koje se pominje još u XIII veku za vreme srpskog kralja Uroša.

Biciklisticka treking tura broj 2.

Kolašin-Mateševo-Prevoj Trešnjevik-Andrijevica-Murino-Plavsko jezero-Gusinje-(Grbaja i Vusanje)-Andrijevica-Berane-Bijelo Polje

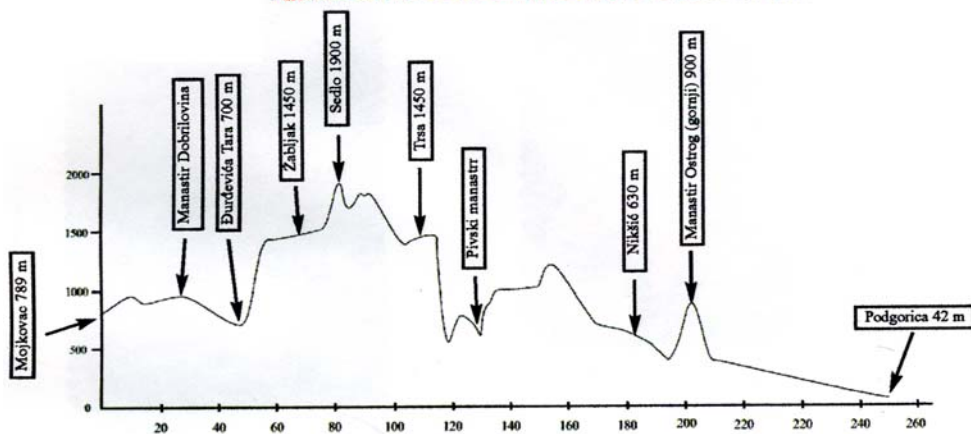
Sadržaj ture: Ima zajednički deo sa turom broj 1. (od Kolašina do Andrijevica). Razlikuje se po tome što obuhvata dolinu Lima, Plavsko jezero i najljepši deo impozantnog masiva Prokletija, a takođe i orijentalnu varošicu Gusinje i dva grada Berane i Bijelo polje. Srce ture čine Prokletije.

Biciklistička treking tura broj 3.

Mojkovac-manastir Dobrilovina-Đurđevića Tara-Žabljak-Trsa-Plužine-Pivski manastir-Nikšić-manastir Ostrog-Podgorica

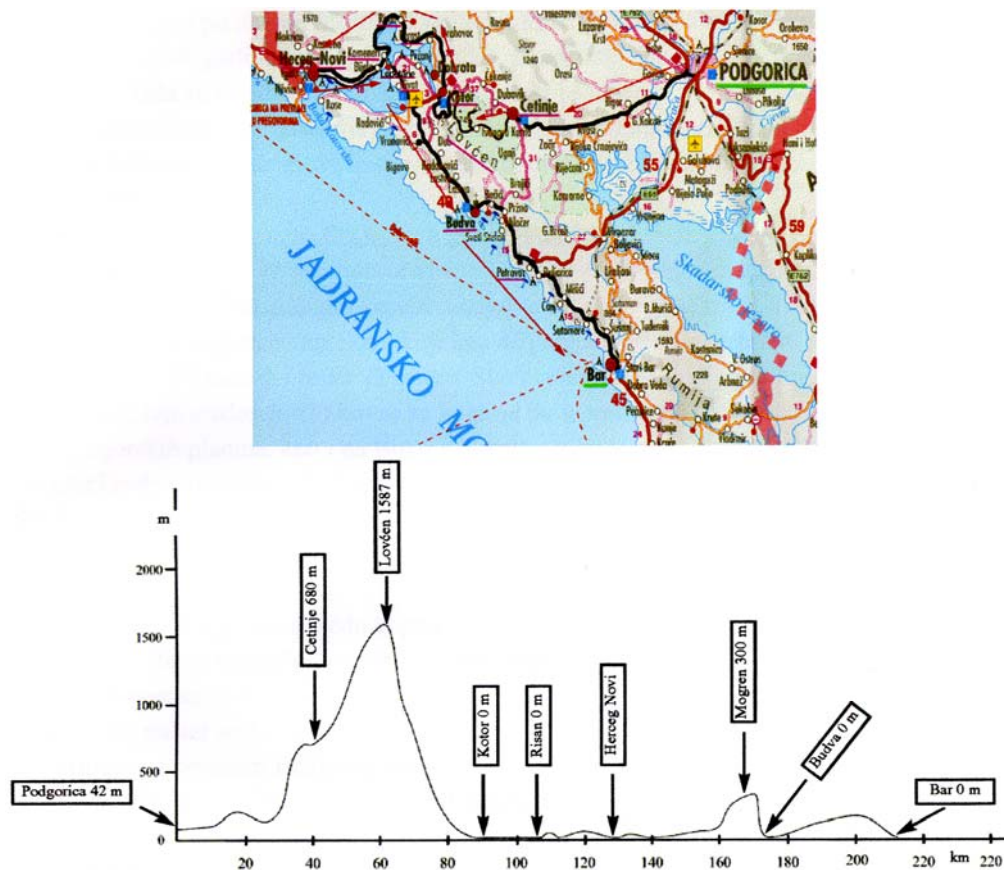
Sadržaj ture: Tura predstavlja spoj duhovnih vrednosti sadržanih u manastirima Dobrilovina, Pivski i Ostroški i prirodnih lepota Durmitora, reke Tare, Pivskih planina i Pivskog jezera. Posle Nikšića, put nas vodi do manastira Ostrog, koji je u 17. veku osnovao čudotvorac i iscelitelj Sveti Vasilije Ostroški. Dolinom reke Zete stižemo do Podgorice, najvećeg grada, istorijskog i kulturnog središta Crne Gore.

Biciklistička treking tura broj 4.

Podgorica-Cetinje-Lovćen-Njeguši-Kotor-Perast-Risan-Herceg Novi-Kamenari-Lepetane-Tivat-Budva-Petrovac-Bar

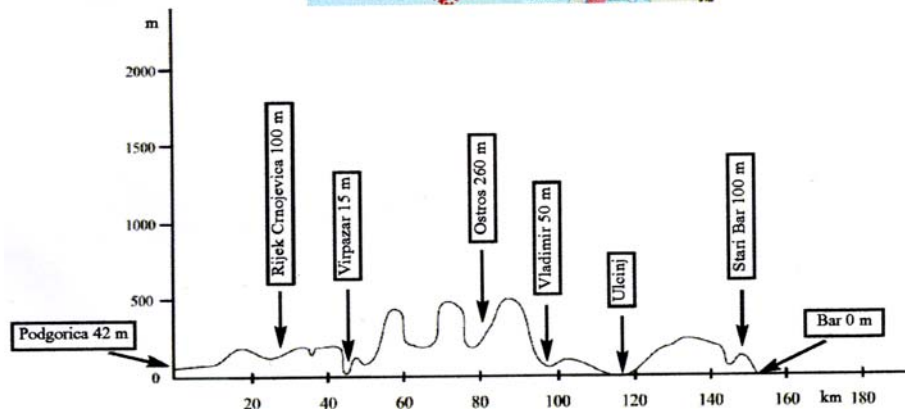
Sadržaj ture: Osnovu ture čine vekovna civilizacijska dostignuća crnogorskog i drugih naroda koji su boravili na tlu današnje Crne Gore, ostavljajući iza sebe svojevrsan pečat vremena. Gradovi: Cetinje, Kotor, Risan, Perast, Herceg Novi i Budva su svojevrsni muzeji, koji svedoče o burnim zbivanjima na tim prostorima. Njeguši i Lovćen predstavljaju simbole dinastije Petrović koja je vladala Crnom Gorom u 18. i 19. veku. Veliki deo ture obuhvata crnogorsko primorje koje predstavlja dokaz savremene turističke orijentacije i okrenutosti Crne Gore prema svetu. Pravi biser crnogorskog primorja je Boka kotorska, zaliv opisan u stihovima Alekse Šantića – „Nevesta Jadrana“.

Biciklistička trekning tura broj 5.

Podgorica-Rijeka Crnojevića-Virpazar-Ostros-Vladimir-Krute-Ulcinj-Bar
Sadržaj ture: Rijeka Crnojevića, u čijoj se blizini nalzi manastir Obod. Mnoštvo malih ribarskih naselja, kestenove šume, divan pogled na Skadarsko jezero i vrhove Rumije daju draž ovoj turi. Virpazar je najveće naselje na jugozapadnoj obali Skadarskog jezera i predstavlja drumsko-železničku raskrslu. Jugoistočno od Virpazara nalazi se nekoliko malih ostrva sa starim crkvama, manastirima i tvrđavama koje se lepo vide sa puta. Pored sela Ostros nalazi se crkva Bogorodice Krajinske iz 16. veka. Istinski kontrast predstavlja drugi deo ture, koji počinje prelaskom Rumije i spuštanjem u Ulcinj. Od Ulcinja do Bara, gde se završava tura, put ide Jadranskom magistralom kroz mnogobrojna primorska turistička naselja.

ZAKLJUČAK

- Tehničko-tehnološki razvoj i urbanizacija sve više pritiskaju i sputavaju čoveka, i čine ga pasivnijim. Savremena stremljenja u svetu, razvijaju kod čoveka svest ka ponovnom vraćanju prirodi.

- Bickl, kao jedno od prevoznih sredstava, koristi kao pogon čovekovu energiju i čini ga aktivnim bićem. U današnje vreme bicikl doživljava pravu renesansu i postaje omiljeno sredstvo za sport i rekreaciju.

- Posebno mesto i vrednost imaju planinski bicikli koji omogućavaju čoveku, da uz lako i prijatno angažovanje doživi pravi dodir sa iskonskom prirodom i kulturno-istorijskim znamenitostima.

- Republika Crna Gora sada ima gotovo sve pretpostavke da bude poligon za masovne posete pravih ljubitelja prirode i planinskih bicikala.

• Uz mala ulaganja i adekvatnu propagandu, u Crnoj Gori se mogu organizovati izleti i ture različite po sadržaju i trajanju, koje bi zadovoljile i najprobrljivije ljubitelje prirode. Time bi se značajno obogatila sportsko-rekreativna ponuda turističkih centara.

LITERATURA

1. Anfoso, R. „Život na otvorenom“ (priručnik za odmor i rekreaciju), Mladinska knjiga, Ljubljana, 1983.
2. Bulatović, M. „Crna Gora-Ekološka država“ (monografija), Unireks, Podgorica, 1996.
3. Cerović, B. „Durmitor i kanjon Tare“ (vodič), NP „Durmitor”, Žabljak, 1991.
4. Coello, D., Chanier, E. „Mountain bikes techniques“, Lyons & Burford Publishers, New York, 1992.
5. Džalo, N. „Priručnik o planinarstvu i alpinizmu“, Vojno-izdavački i novinski centar, Beograd, 1989.
6. „Enciklopedija fizičke kulture“, Jugoslovenski leksikog. zavod, Zagreb, 1977.
7. Kukolj, K. „Aerobik“, JSOFK, Beograd, 1971.
8. Polimac, P. „Rekreaciklizam“, SIA, Beograd, 1987.
9. Stanković, S. M. „Putevima Jugoslavije“ (turističko-geografske ekskurzije), Geografski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 1996.
10. Wilcockson, J. „Bicycle-The total illustrated guide to bicycles and bicycling”, Marshall Cavendish Limited, London, 1980.
11. Živković, Z. „Priroda, alpinizam, aklimatizacija i logorovanje“, NIPRO Partizan, Beograd, 1979.

Dr Dragan Martinovic

Dragan Brankovic, str. saradnik

MONTENEGRO AS A REGION FOR BICYCLE TRACKING TOURS

SUMMARY

The way people live needs to be in line with the nature, directed towards nature and its preservation. There are numerous ways of getting acquainted with the nature and of learning to love it. One of the most beautiful ways to achieve this is on a bicycle, during different tracking tours.

It is my wish that this thesis serve those in harmony with the nature, cycling-lovers, and potential adventurers to get in touch with the beauty of Montenegro and find out about the possibilities that it offers for cycling and organising tracking tours, and at the same time to serve as an incentive for enhancing the number of people willing to cycle for recreation, especially in the mountainous and coastal tourist regions, thereby improving the tourist offer and visits.

Key words: BICYCLE, CYCLING, TRACKING, NATURE